

Scenariusz zajęć

PISANKI – SYMBOL WIELKANOCY

PRZEDMIOT: Edukacja polonistyczna z elementami przyrody oraz zajęć informatycznych

Klasa: 2 szkoła podstawowa

CZAS REALIZACJI: 2 godziny lekcyjne (2 x 45 minut).

Zagadnienia:

Wielkanoc, tradycje wielkanocne, pisanki jako jedna z tradycji wielkanocnych,

METODY I FORMY PRACY:

- Burza mózgów, Pogadanka Praca w grupach Gry interaktywne Praca z komputerem

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- pisanki wykonane przez uczniów; prezentacja multimedialna
- karty pracy ucznia

CELE LEKCJI:

Ogólne

- Poszerzanie i porządkowanie informacji,
- Poznanie tradycji i wierzeń związanych z Wielkanocą;
- Poznanie roli pisanek wielkanocnych i ich symboliki;
- Kształtowanie umiejętności wypowiedzania się;

Uczeń :

- zna tradycje i wierzenia związane z Wielkanocą;
- Wie, z czym wiązały się poszczególne tradycje i wierzenia;
- odczuwa przywiązanie do tradycji,
- potrafi współpracować w grupie,
- rozumie potrzebę właściwego zachowania się w różnych sytuacjach,
- zna ludowe zwyczaje, jakie mają miejsce w okresie Świąt Wielkanocnych,
- rozwiązuje proste zagadki słowne,
- nazywa symbole Świąt Wielkanocnych,
- swobodnie wypowiada się na podany temat,
- redaguje i pisze zdania oznajmujące tworzące spójną wielozdaniową wypowiedź,

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie

Czas realizacji 10 min

1. Nauczyciel wita się z uczniami.
2. Oglądanie przyniesionych na zajęcia pisanek. Omówienie sposobu ich wykonania.
3. Zapisanie tematu lekcji- Pisanek – symbol Wielkanocy

Rozwinięcie

Czas realizacji 55 minut

4. Nauczyciel prosi uczniów o przeczytanie z podręcznika tekstu o Pisanekach.

Pisaneki były darem. Miały one zapewnić obdarowywanej osobie zdrowie, siłę oraz powodzenie w sprawach sercowych. Malowane lub kraszane jajka otrzymywali najpierw członkowie rodziny, a później osoby zaprzyjaźnione. Na cmentarzach prawosławnych pisaneki składano w drugą Niedzielę Wielkanocną.

5. Przeprowadzenie dyskusji na temat pisanek:

- ◆ Jaką rolę pełnią pisaneki?
- ◆ Co symbolizowały pisaneki kiedyś?
- ◆ Co symbolizują obecnie pisaneki?

6. Nauczyciel opowiada uczniom, że istnieją różne rodzaje pisanek: pisaneki, kraszanki, rysowaneki oraz skrobanki (nauczyciel przedstawia przy tym karty z opisem i zdjęciami pisanek (załącznik nr 1, załącznik nr 2)

*W domach katolików i prawosławnych gotowało się sterty jaj na twardo. Były one najważniejszym pokarmem na wielkanocnych stołach. Potocznie wszystkie barwne i zdobione wzorami jaja wielkanocne nazywamy **pisanekami**, chociaż ich nazwy są różne, w zależności od zastosowanej techniki zdobniczej*

*Jednobarwne - gotowane np. w wywarze z łupin cebuli, pędów młodego żyta lub świeżych kwiatów fiołka, a ostatnio malowane barwnikami syntetycznymi noszą nazwę **malowanek**, **kraszanek** lub **byczków**.*

***Pisaneki** natomiast to jaja zdobione techniką batiku, polegającą na „pisaniu” wzoru na skorupce, a następnie zanurzeniu jaja w barwniku. Miejsca pokryte woskiem nie zostają ufarbowane. Pisaneki woskowe lub inaczej batikowe występują na ziemiach wschodnich, a także w Polsce centralnej.*

***Rysowaneki** lub **inaczej kraszanki** czy **skrobanki** - to jaja dekorowane techniką rytowniczą. Na ugotowanym, ufarbowanym jajku wyskrobuje się ostrym narzędziem różne, najczęściej*

kwiatowe wzory. Najpiękniejsze jaja zdobione tą techniką powstają na Śląsku i tam właśnie noszą nazwę kraszaneek.

7. Nauczyciel opowiada uczniom o symbolice i znaczeniu jajek według wierzeń ludowych (załącznik nr 3).

Według wierzeń ludowych jajko posiadało niezwykle właściwości dobroczynne i mogło przeciwdziałać złym mocom. Jaja - zwłaszcza pokryte deseniem - miały zastosowanie w wielu obrzędach, praktykach magicznych i leczeniu. Wierzą, że chronią przed zarazą, klęskami żywiołowymi, sprrowadzają urodzaj, zapewniają zdrowie i bezpieczeństwo ludziom i zwierzętom. Jaja ofiarowane w podarunku były dowodem życzliwości i sympatii. Wierzą, że skorupki pisanek rzucone pod drzewa i rozsypane na podwórzu odstraszają szkodniki, spowodują nośność kur, obfite zbiory owoców; a jajko zakopane pod węgiel budowanego domu zapewni mu pomyślność, rzucone w płomień ugasi pożar. Obmycie się w wodzie z naczynia na dzień którego spoczywało malowane jajko, zapewni zdrowie, urodę i szczęście.

8. Zapisanie najważniejszych rzeczy w zeszytach.
9. Nauczyciel prosi uczniów, żeby wspólnie rozwiązali krzyżówkę dotyczącą pisanek wielkanocnych.

Zakończenie

Czas realizacji: 10 minut

10. Podsumowanie zajęć i ocena aktywności uczniów podczas zajęć.
11. Zadanie pracy domowej – ustny opis wykonanej przez siebie pisanki.

Załącznik 1

RODZAJE JAJ WIELKANOCNYCH

Pisanka jest ogólną nazwą malowanych jajek wielkanocnych (słowo pochodzi od czasownika „pisać”, czyli malować), chociaż w rzeczywistości można wyróżnić kilka ich rodzajów, wykonanych różnymi technikami..

Nazwy jaj wielkanocnych zależą od sposobu ich barwienia.

- ◆ **Kraszanki** - jajka o czerwonej barwie, od staropolskiego słowa "krasić" - barwić, upiększać. Zwane też malowankami, byczkami, ałunkami, hałunkami) - to jajka pomalowane na jednolity kolor.
- ◆ **Malowanki** - jajka jednobarwne o innych kolorach.
- ◆ **Skrobanki** - na jednolitym tle kraszanki lub malowanki wyskrobuje się wzorek (np. szpilką).
- ◆ **Wyklejanki** - jajka z naklejonym obrazkiem z listków, sitowia, włóczki itp.
- ◆ **Nalepianki** - jajka ozdobione nalepionymi na skorupkę różnobarwnymi wycinkami z papieru.
- ◆ **Pisanki** (piski) - tworzone metodą batikową (na skorupkę najpierw nanosi się woskiem wzór, za pomocą małego lejka, szpilki lub innego ostro zakończzonego narzędzia, a następnie gotuje się jajko w barwnym wywarze, a niekiedy nawet w kilku po kolei; w ten sposób powstają białe wzory na kolorowym tle). Przed zanurzeniem jajka w barwnym roztworze robi się na nim wzory woskiem. Tam, gdzie był wosk, zostawał biały, niepomalowany ślad na kolorowym tle. Dawniej po naniesieniu wzoru na skorupę jajka, farbowano je używając naturalnych barwników, które dawały piękne kolory. I tak kolor zielony uzyskiwano z listków młodego żyta, kolor czerwono-żółty z łusek cebuli, kolor ciemnobrązowy i czarny z kory śliwy lub olchy, kolor czerwony uzyskiwano dzięki burakom a kolor niebieski z płatków kwiatu bławatka. Po wykonaniu wzoru woskiem i zabarwieniu skorupy, z wysuszonego jajka ścierano wosk uzyskując zaplanowane, białe wzory, tworzące piękną, dwubarwną pisankę.
- ◆ **Oklejanki** - powstają poprzez naklejanie słomki, trzciny lub/i kolorowej włóczki, oklejanie jajka kolorowymi wycinkami z materiałów innych niż papier (współcześnie wykorzystuje się do tego celu fragmenty bawełnianych koronek, drobne kwiatki z materiału lub wstążeczki, zwinięty na różne sposoby cienki sznurek; wspaniale

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

wyglądają też nalepione na skorupkę elementy suszonych roślin - liście, kwiaty, drobne pędy; można je pozostawić przyklejone lub zdjąć po wygotowaniu w kolorowym wywarze; w tym drugim przypadku otrzymamy biały motyw roślinny na barwnym tle).

◆ **Drapanki** (inaczej rysowanki czy skrobanki) to kraszanki z wydrapanym wzorem.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Załącznik 2

POZNAJEMY RÓŻNE RODZAJE PISANEK WIELKANOCNYCH

Kraszanki

Malowanki

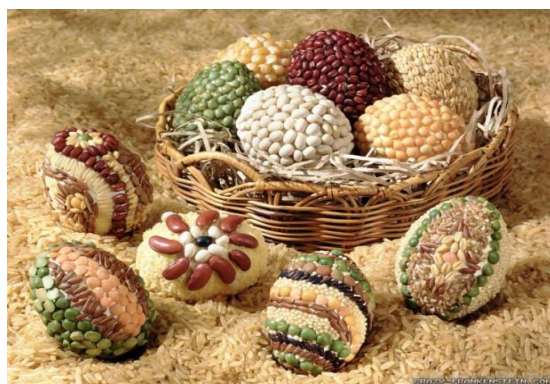
Drapanki

Oklejanki

Wyklejanki

Pisanki

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik 3

SYMBOLIKA PISANEK

Pisanki, kraszanki, malowanki miały sens symboliczny. Uważano, że malowanie jaj jest jednym z warunków istnienia świata. Ich zdobieniem we wzory geometryczne lub roślinne zajmowały się dawniej tylko kobiety, które wypędzały z izby każdego przybysza płci męskiej i odczyniały urok, który mógł rzucić na pisanki i jeszcze nie ozdobione jajka:

Sól tobie w oczach, kamień w zębach. Jak ziemia woskowi nie szkodzi, tak twoje oczy niech nie szkodzą pisankom.

Barwy pisanek mają swoje symboliczne znaczenie: fioletowa i niebieska oznacza żalobę i Wielki Post, czerwona - krew Chrystusa przelaną na krzyżu za nasze grzechy, a zielona, brązowa i żółta - radość ze zmartwychwstania.